

FELTŰNŐ TAPINTAT

A szászvári vár rehabilitációja

← Az északi palotaszárny emelete egy különleges szerkezeten nyugszik azért, hogy a földszint téglá ráépítésén túl ne nyomja további súly a romokat

↓ A műemléki falkutatások során derült fény arra, hogy a későbarokk plébánia épülete még őrizi a középkori udvarház falait

Szöveg: Pleskovics Viola | Építéset: Albert János, Mersits Ildikó, dr. Szabó Éva | Fotó: Bujnovszky Tamás

ITT VALAMI EGÉSZEN MÁS TÖRTÉNT, MINT DIÓSGYŐRBEN, VAGY FÜZÉREN. ELSŐRE TALÁN MERÉSZNEK TŰNIK A VÉGEREDMÉNY. EGY NAGYON VÁLTOZATOS – POZITÍV ÉRTELEMBEN VETT – ZŰRZAVARNAK LÁTSZIK, AHOL A NÉZŐNEK LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE KELL KIDERÍTENIE, MIRŐL IS VAN SZÓ. ÁM HA EZ SIKERÜL, NEM MARAD EL A KATARZIS SZÁSZVÁRON.

Ez a hajdani bányászváros a mecsek-hegység keleti lejtőjén terül el. a középkorban pécspüspökeinek birtoka volt itt, központjának építészeti

momentumai több száz évig várták felfedezését. a katolikus plébániaház késő barokk falait kutatva végül az 1980-as években derült fény az igazságra: a középkori udvarház javarésze fennmaradt a későbbi korok átalakításai mögött.

Ettől fogva az épület közvetlen környezetében is megkezdődtek az ásások Gerő Győző és G. Sándor Nagy Mária vezetésével, és a méteres földfeltöltés alatt további palotaszárnyak alapfalai láttak napvilágot. Helyreállítási tervek ugyan ekkor is születtek, de az idő előrehaladtával a források elfogytak, a kutatás leállt és 2013-

ig az épület sorsának jobbra fordulását várta.

Végül egy EU-s pályázatnak köszönhetően kezdődtek meg ismét a munkálatok. A régészeti feladatokra akkor Buzás Gergelyt kérték fel. Ha várrekonstrukcióról van szó, neve valószínűleg mindenkinek eszébe jut, az ő segítségével pedig kirajzolódott az erőd építéztörténete. Egészen röviden egy olyan, kezdetben csak emeletes, toronnyal kapcsolt udvarházzal volt szó, mely a Nagy Lajos halála utáni nemesi viszályok miatt folyamatosan alakult erődítménnyé a 16. századig. Buzás

← ← Az északi palotaszárny kortárs homlokzatán az eredeti ablakok kötőredékei emlékeztetnek a múltra

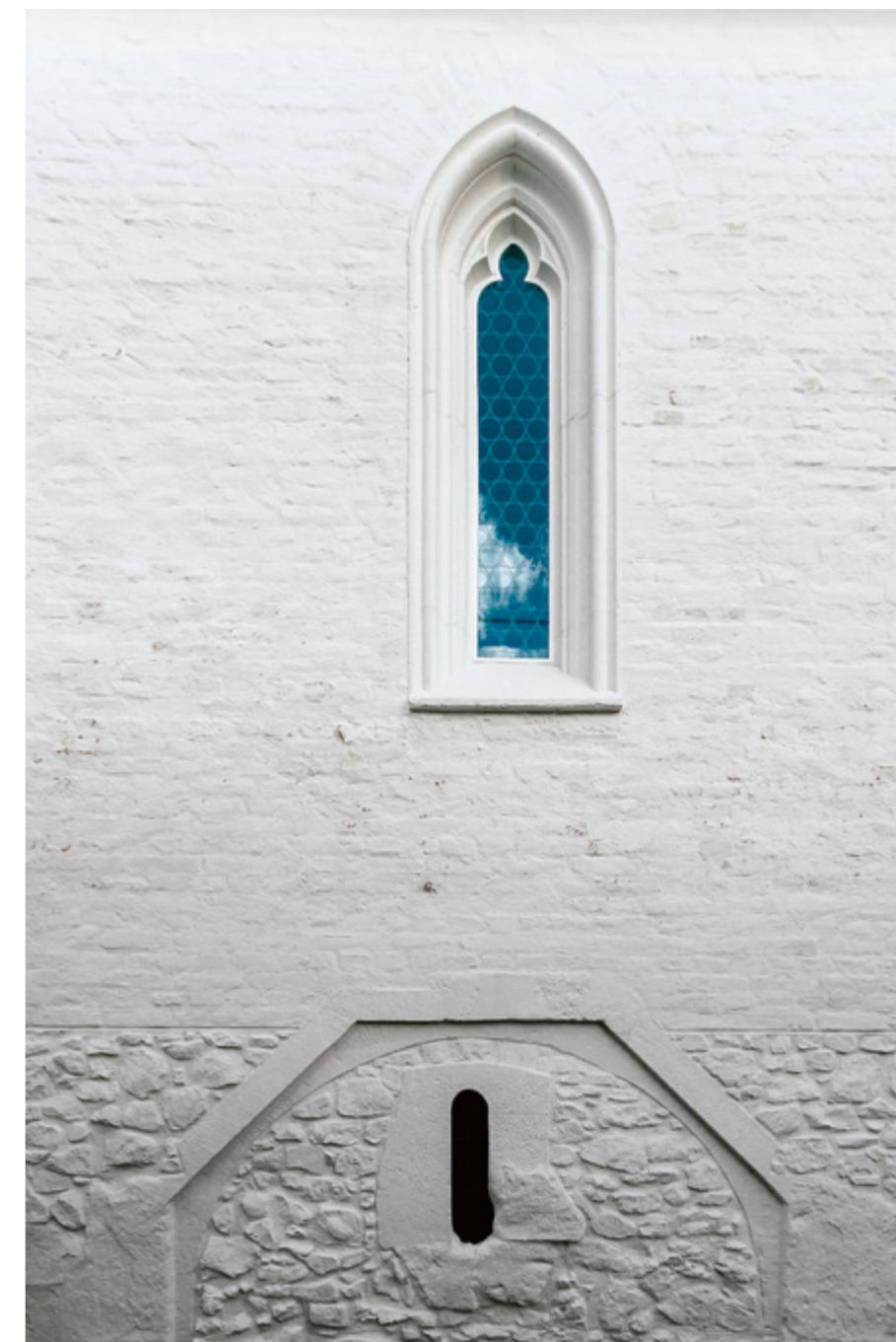
← A torony modern vasbeton lépcsője helyett szépen megmunkált tölgyfa struktúra vezet az emeletekre

való munka itt már a múlté, annak előnyeit csak a statikailag legszükségesebb esetekben használták fel, akkor is rejtetten. A műemléki felújítások irányelveit adó Velencei Charta (1964) ezen hatása, úgy tűnik, végre feledésbe merül, de filozófiájának megfelelőbb alkalmazása azért az északi palota üveghomlokzatán még visszaköszön.

Ennek a szárnynak az alapfalai között egy vasbeton pillérrendszer húzódik. Rajta nyugszik az emelet acélszerkezete, hisz a romok már nem bírták volna el egy következő szint súlyát. Valahol az 1960-as évek gondolkodása tette normává az ilyenfajta üvegezést középkori romokon. Szanyi József Salamon-toronyra szánt terve, Ferenczy Károly Diósgyőrre és Koppány Tibor Esztergomra tervezett üvegfalai talán tényleg túl harsányak lennének a mai szemnek egy történelmi emlékhelyen. Viszont olyan elemek lehettek ezek, melyek a középkori anyagok rongálása nélkül léteztek és lettek volna bármikor eltávolíthatóak. A helyettük megvalósított vasbeton ráépítésekről ez már nem mondható el. Szászvár nem Esztergom, Székesfehérvár vagy Visegrád. Ettől függetlenül ritka középkori emlékhely, ahol azért bátrabban lehetett kísérletezni, és az esztétikai siker sem maradt el.

A terep rendezésén a különböző periódusok körbefutó várfalai dominánsak, de igazán autentikus az is, hogy a belső udvarban a régi járószint eredeti kövein lépkedhet a mai kor embere.

Szintén felújításra szorult egy újkori gazdasági épület, ahová zöld energiájú faapríték kazán került. Érzékeny attitűdre vall, hogy az északi palota hűtőgépezését az épület mögötti kerítésfalba építették be. Vizuálisan extrém, de mérnöki szempontból tapintatos megnyilvánulásokról van szó mindenhol, hirdelve a vár új életét és rendeltetését.

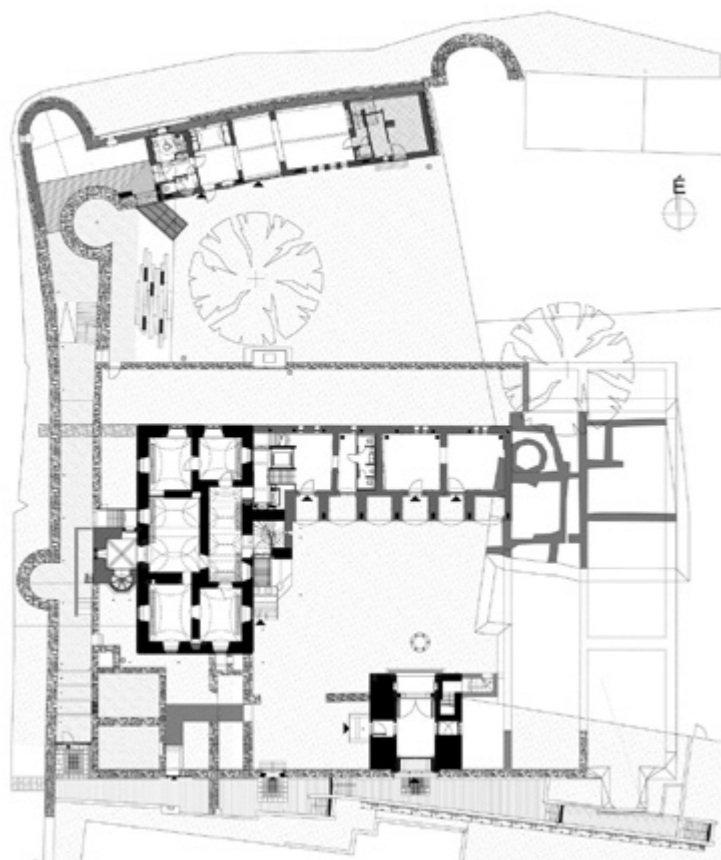

interneten könnyen elérhető leírását és periodizációs rajzait mindenképpen érdemes átböngészni a látogatás előtt.

Albert János, Mersits Ildikó és dr. Szabó Éva nevéhez köthető a 2016 nyarán elkészült látvány. Az összkép heterogén, hiszen minden egyes részletre más-más műemlékvédelmi elvet alkalmaztak. A teljes középkori sziluett kiépítését így nem kísérelték meg, de a plébánián belül megtalált középkori kápolna fennmaradt faragványai, boltindításai már alkalmassá tették a rekonstrukcióra. Hőfőér, belső kialakítását nem háborgató formában történt mindez. Az eredeti kövek másolatai be is kerültek a szerkezetbe, felületeit azonban érdemes lett volna a textúrán túl színében is megkülönböztetni. A néző így könnyebben értelmezhetné, hogy mi alapján zajlott a kápolna szinte semmiből történő újjáépítése.

Az épülettömb felújítása minden másban a barokk korban kialakult formákra, boltozatokra, térelosztásra koncentrált. Nem próbálták felidézni a középkori alakzatot, hisz nincs rá elegendő forrás. A torony korábban beépített vasbeton lépcsőjét az erősen meggyengült szerkezet további roncsolása nélkül sikerült kibontani, hogy a helyére középkori csigalépcsőket is idéző, ám modern tölgyfa fokokat tervezzenek. Az épület egyik legizlősebb részlete ez. Innen lehet feljutni a padlástérbe, ahová a gépészeti tér került, megőrizve egyúttal a barokk tetőszerkezetet is.

A továbbépítések anyaga leginkább a bontott téglá volt. Térdig érő romjaiból így emelték fel a bejárati kaputorony szintjét is. Az épület hiteles magassága csak később készülhet el, remélhetőleg az eredeti maradványok teljes megőrzésével együtt. Jól látható, hogy a vasbetonfalakkal

↓ Az együttes képe kelet felől. A kaputorony hitelesebb magasságának megépítése a későbbi tervekben szerepel majd

↑ Egy olyan, kezdetben csak emeletes, toronnyal kapcsolt udvarházzal volt szó, mely a Nagy Lajos halála utáni nemesi viszályok miatt folyamatosan alakult erődítménnyé a 16. századig

Építész tervezők:

Albert János, Mersits Ildikó, dr. Szabó Éva

Régészeti kutatás:

dr. Gerőné dr. Sándor Mária, dr. Gerő Győző

(2010-ig), dr. Buzás Gergely (2013-tól)

Műemléki konzulens: Schőner Lászlóné

Kőrestaurátor: Osgyáni Vilmos

Kályharestaurátor: Soós László, Szabó Judit

Festőrestaurátor: Mauks Zoltán, Mauksné Dittrich Csilla

Szigetelési szakértő: dr. Perényi László Mihály, Kövesi László

Belsőépítész: Virágos Gábor, dr. Lukács Zsófia

A kapun állépvve, a vár belső udvarának szinte épségben előkerült eredeti járósíntjére léphetünk